

X. Työväenasian lautakunta.

Työväenasian lautakunnan kertomus sen toiminnasta vuonna 1907 on sisällöltään seuraava:

»Työväenasiain lautakuntaan kuuluivat vuonna 1907 seuraavat henkilöt, nimittäin: tehtailija V. von Wright (puheenjohtajana), filosofianmaisteri Oskar Grundstroem (varapuheenjohtajana), professori C. E. Holmberg, montttööri K. A. Kärki, satulaseppä J. H. Alkunen, toimitusjohtaja E. W. Walldén ja kultaseppä Hj. Fagerroos. Varajäseninä olivat: insinööri Jonathan Reuter, tehtailija G. W. Sohlberg, kirvesmies M. Paasivuori, yliopistonlehtori Hugo Bergroth, lakitieteentohtori Leo Ehrnrooth, puutarhuri V. Sagulin ja kauppias N. Kochtomow.

Edelliseltä vuodelta oli Lautakunnalla ratkaistavana erittäin tärkeä tehtävä, jonka lautakunta kokouksessaan tammikuun 31 päivänä 1906 oli ottanut ohjelmaansa, nimittäin kysymys työväenopiston perustamisesta tähän kaupunkiin. Kuten Lautakunnan viimeisestä kertomuksesta käy selville asetettiin silloin asian valmistelua varten toimikunta, jossa oli kaksi jäsentä edustamassa korkeamman ruotsalaisen työväenopetuksen kurssien toimikuntaa ja yhtä monta vastaavain suomalaisten kurssien toimikuntaa sekä kolme jäsentä edustamassa tätä Lautakuntaa. Toimikunnan mietintö, päivätty maaliskuun 11 päivänä 1907, oli lopullisesti käsiteltävänä Lautakunnan kokouksessa huhtikuun 25 päivänä, jolloin Lautakunta, hyväksyen mietinnön pääkohdissaan, päätti Valtuustolle esittää että Valtuusto päättäisi tähän kaupunkiin perustaa työväenopiston suomalaisine ja ruotsalaisine osastoineen. Ohjelma laitosta varten liitettiin Lautakunnan asiasta antamaan kirjelmään. Siinä ehdotettiin samalla että asiaharrastavien henkilöitten muodostamalle yhdistykselle annettaisiin tilaisuus Valtuuston määräämän ajan kuluessa jättää tarjoumuksia laitoksen suomalaisen ja ruotsalaisen osaston tai jommankumman opetustoimen huostaanotta-

misesta kolmeksi vuodeksi, ehdolla että Valtuuston oikeutena olisi ratkaista, jätettäisiinkö huolenpito opetuksesta jollekin niistä yhdistyksistä, jotka ovat ilmoittautuneet, vai annettaisiinko se korkeampien työväenopetuskurssien toimikunnan huostaan, sekä että Työväenasiainlautakunnalle jätettäisiin toimeksi valvoa opetustointia työväenopistossa sekä vahvistaa laitoksen työjärjestys ja opetusohjelma kutakin lukuvuotta varten ynnä maksut koko kurssista tai yksityisistä luennoista.

Laitosta varten laadittu menosääntö nousi suomalaisesta osastosta 14,250 markkaan, ruotsalaisesta osastosta 12,000 markkaan eli yhteensä 26,250 markkaan. Huoneustotarpeen tyydyttämiseksi opistoa varten ehdotettiin että tontti N:o 3 Kansakoulukadun varrella varattaisiin opistorakennusta varten sekä että tarkoitusta varten sanotulle tontille rakennettaisiin opistorakennus pääasiassa yhtäpitävästi Lautakunnan toimesta laadittujen luonnospiirustusten kanssa. Laitoksen ylläpitoa varten anottiin vuotuinen 10,000 markan suuruinen avustus yleisistä varoista sekä opistotalon rakentamista varten 200,000 markan suuruinen määräraha. Asian on Valtuusto joulukuun 3 päivänä 1907 palauttanut Lautakuntaan eräitten kohtain enempää valmistelua varten ja se on siten yhä ratkaisematta. Koska kuitenkin neiti Viola Levinin testamentilla Helsingin kaupungille lahjoittama yli 100,000 markan suuruinen summa työväenopistoaatteen toteuttamista varten täällä on kaupungin rahatoimilaitokseen tullut, voitanee toivoa, että Valtuusto ei enää epäröine ryhtyä kyseessä olevan opiston perustamiseen.

Se seikka, että tuuma työväenopiston perustamisesta ei ole vienyt mihinkään lopulliseen päätökseen, vielä vähemmän päässyt toteutumaan, on tehnyt aivan välttämättömäksi jatkaa tähänasti toimeenpantuja n. s. ylempiä työväenopetuskursseja. Kirjelmässä toukokuun 10 päivältä anoi Lautakunta Valtuustolta tarvittavien määrärahain myöntämistä kurssien jatkamista varten aikaisemmin seuratun suunnitelman mukaan lukuvuonna 1907—1908, mutta myönsi Valtuusto määrärahat ainoastaan syyslukukautta varten 1907, jolloin toivottiin opistokysymyksen tulevan ratkaistuksi. Kun ei niin käynyt, anoi Lautakunta taas kirjelmässä joulukuun 6 päivältä Valtuustolta sekä 10,800 markan suuruista määrärahaa suomenkielisten kurssien ylläpitoa varten vuonna 1908 että myös että Valtuusto ottaisi käsiteltäväkseen sen anomuksen samallaisesta määrärahasta, minkä, mikäli Lautakunnan

tietoon oli tullut, jo aikaisemmin oli Valtuustolle jättänyt ruotsinkielisten kurssien toimikunta. Tämän johdosta otettiin kaupugin menosääntöön vuonna 1908 määrärahat näitä kursseja varten 10,800 ja 8,000 markan suuruisina.

Lähetepäätöksellä helmikuun 26 päivältä 1907 kehoitti Valtuusto Lautakuntaa antamaan lausuntonsa Taloudellisen Yhdistyksen Valtuustolle lähettämästä ehdotuksesta perustaa yhteiskunnallinen toimisto tähän kaupunkiin. Kokouksessaan seuraavan maaliskuun 26 päivänä antoi Lautakunta, pitkän keskustelun jälkeen, v. t. sihteerilleen toimeksi jättää selvityksen puheenalaisen ehdotuksen toteuttamismahdollisuuksista ja muodosta. Sittenkun Lautakunnan v. t. sihteeri, joka kesällä tekemällään ulkomaanmatkalla oli käynyt m. m. Frankfurt a. M:in »Soziales Museum»'issa sekä siellä saanut arvokkaita tietoja, oli antanut häneltä vaaditun selvityksen, oli asia käsiteltävänä Lautakunnan kokouksessa syyskuun 18 päivänä ja lokakuun 11 päivänä, jona viimeainittuna päivänä Lautakunnan lausunto on päivätty. (Vertaa Valtuuston painettuja asiakirjoja 1907 N:o 41). Lautakunnan kirjelmä päättyi siihen ehdotukseen, että Valtuusto päättäisi perustaa yhteiskunnallisen toimiston ynnä siihen kuuluvan kirjaston ja arkiston tarkoituksella koota ja järjestää yhteiskunnallista kirjallisuutta ja muuta ainestoa, joka olisi omansa valaisemaan yhteiskunnallisia kysymyksiä ynnä myös antaa asiaa harrastaville henkilöille tietoja ja neuvoja mainituissa kysymyksissä, ja että Valtuusto tässä tarkoituksessa hyväksyisi lisäykset Työväenasiain Lautakunnan ohjesäännön 1 ja 7 §§:iin sekä vahvistaisi uuden ohjesäännön Lautakunnan sihteerille ja uuden menosäännön Lautakunnalle. Näitten esitysten yhteydessä ehdotti Lautakunta, edellyttäen että Lautakunnan sihteeri hänelle ehdotetun uuden ohjesäännön nojalla vapautettaisiin velvollisuudesta antaa työväenluokkaan kuuluville henkilöille lainopillisia neuvoja, että kaupungin Sovintolautakunnalle annettaisiin tehtäväksi Valtuustolle jättää ehdotus sellaiseksi muutokseksi nykyisessä lainopillisten neuvojen ja tietojen ja lainopillisen avun antamistoimessa kunnan kustannuksella, että työväenluokan erikoisia etuja asianmukaisesti valvottaisiin.

Taloudellisen Yhdistyksen ja tämän Lautakunnan tekemät esitykset yhteiskunnallisen toimiston perustamisesta kunnallisena laitokseksi jätti Valtuusto äänestyksen jälkeen huomioon ottamatta.

Lähetepäätöksellä elokuun 8 päivältä 1907 kehoitti Valtuusto tätä Lautakuntaa antamaan lausunnon Keis. Senaatin Kauppa- ja Teollisuustoimikunnan esittelijän, lakitieteentohtori Leo Ehrnroothin tekemästä ehdotuksesta laiksi työnvälityksestä, minkä johdosta Lautakunta kirjelmässä 11 päivältä samaa kuuta pääasiassa puoltaen lakiehdotusta teki vähäisiä muistutuksia muutamia yksityistä työnvälitystä koskevia säädöksiä vastaan.

Kuten edellisessä kertomuksessa on mainittu, oli Lautakunta kokouksessaan syyskuun 6 päivänä 1906 kehoittanut sihteeriansä Lautakunnalle antamaan esityksen kunnallisista työväenoloista ulkomailla. Tämän toimen täytti kyseessä olevana toimintavuonna Lautakunnan v. t. sihteeri ja on esitys Lautakunnan toimesta julkaistu painosta molemmilla kotimaisilla kielillä nimellä »Kunnalliset työjärjestykset ulkomailla. Yleiskatsaus.» (15 s. 40). Samalla kun kysymys kunnallisten työmiesten asemasta siten oli valmistelevan selvitykse nalaisena, joutui se päiväjärjestykseen täällä sen kautta että muutamat kunnallisten työmiesten ammattiosastoista tekivät Valtuustolle esityksiä mainitussa suhteessa. Tämän johdosta laativat kunnallisten töitten johtajat, asian jouduttua lähetepäätöksellä Rahatoimikamarille myös heidän valmistettavakseen, ehdotuksen »Työohjeiksi Helsingin kaupungin töitä varten». Rahatoimikamarin lähetepäätöksellä joulukuun 6 päivältä annettiin tälle Lautakunnalle tilaisuus antaa lausuntonsa mainitusta ehdotuksesta ja liitettiin 30 päivänä samaa kuuta päivättyyn lausuntoon edellämainittu painettu yleiskatsaus.

Lautakunnan kokouksessa lokakuun 11 päivänä ehdotti Lautakunnan puheenjohtaja, viitaten siihen että professori G. Nyström oli tehnyt ehdotuksen erityisen toimikunnan asettamisesta valmistelemaan kaupungin laajentamista ja rakentamistointa koskevia kysymyksiä, että Lautakunta tekisi Valtuustolle esityksen siitä että tämä toimikunta samalla saisi tehtäväkseen ottaa harkittavaksi, voitaisiinko pitää kaupungin edun mukaisena joko kokonansa lakata luovuttamasta yksityisten omistettaviksi rakennustontteja tahi ainakin koettaa niin menetellä että kaupungilla aina on hallussaan niin suuri määrä vuokralle annettavia tontteja, jotta niitten luovuttamisesta edullisilla ehdoilla tonttihintain kohtuuton korottaminen yksityisten keinottelun kautta ehkäistyisi. Kysymys oli uudelleen käsiteltävänä Lautakunnan kokouk-

sessä s. k. 18 päivänä, jolloin Lautakunta päätti Valtuustolle lähettää kirjelmän, joka päättyi siihen ehdotukseen että mainittu toimikunta saisi tehtäväkseen Valtuustolle jättää selvityksen ja esityksen siitä, kuinka kaupungin tonttien luovuttaminen olisi järjestettävä, jotta se tonttiarvojen nouseminen, joka johtuu kunnan yleisestä kehityksestä, tulisi kunnan hyväksi. Tähän esitykseen Valtuusto suostui.

Selontekovuoden kuluessa on Lautakunta tarkastanut ja Valtuustolle lähettänyt niitten yhdistysten ja laitosten antamat kertomukset, jotka ovat saaneet avustusta anniskelu- ja vähittäismyyntiosakeyhtiöitten voittovaroista, sekä tämän lisäksi sihteerinsä avulla valvonut näiden yhdistysten ja laitosten toimintaa.

Siitä neuvonantotoiminnasta, jota Lautakunnan sihteeri, ohjesääntönsä mukaisesti harjoittaa työväenluokkaan kuuluvain henkilöitten hyväksi, annetaan tarkempi selostus hänen toiminnastaan antamassaan kertomuksessa.

Kyseessä olevana toimintavuonna, jonka kuluessa useita tärkeitä asioita on ollut Lautakunnan käsiteltävänä, on Lautakunta kokoontunut 9 kertaa, edellisenä vuonna 5 kertaa. Toiminnan lisääntyminen yhteiskunnallisella alalla Helsingin kaupungissa ilmenee tässä.»